

tül a forgalom nyugodtan, olcsón és biztonságosan bonyolít-
ható le: akkor jogéletünk minden fantasztikus varázsszernél
hasznosabb intézménnyel fog gazdagodni.

Dr. Varannai István.

A csődönkívüli kényszeregyességről szóló rendeletek módosítása.

Az igazságügyminiszterium tudvalevőleg szaktanácskoz-
mányt tartott e tárgyban. A tanácskozmány alapjául egy
rendelettervezet szolgált, amely nem tükrözi vissza sem a
miniszterium, sem előadója, dr. Tury Sándor Kornél állás-
pontját, csak egybefoglalja több-kevesebb kidolgozottság-
gal mindazokat a kívánalmakat, amelyek az érdekeltségek
részéről felhangzottak. Feldolgozza a tervezet továbbá a
15700/925. I. M. sz. rendeletet is, úgy, hogy az hatályát veszítené.

A módosítások, amelyeket a tervezet proponál, főkép
három irányban mozognak: 1 az alaprendelet („R“) tökéle-
tesbitése a gyakorlatban felmerült kételyek és hiányok elosz-
latására; 2. a vagyonfelügyelő helyzetének önállóbbá tétele
és felelősségének mélyítése az osztrák novella mintájára és
3. a hitelezői érdekképviseletek (Országos Központi Hitel-
védelmi Szervezet címén alakítandó új testület, Pénzüniezeti
Központ) közbenjöttével az egyességi eljárás előtt magán-
egyesség megkísérlésének szabályozása, mi mellett nyílt kér-
dés maradt, vajjon ennek kötelezőleg, vagy csak fakultatív
módon kell-e történnie s nyitva maradt a közelebbi szabályo-
zás mikéntjének kérdése is.

ad 1. A T. mindenekelőtt szigorítja az *eljárás megindí-
tásának feltételeit*, amennyiben nemcsak megtartja a 15700.
1925. I. M. sz. rendeletben megszabott minimális hányadot,
de megtiltja az eljárás megindítását pl. akkor is, ha az adós
üzlete egy évnél nem hosszabb ideje áll fenn, továbbá, ha
két éven belül kötött csődbeli vagy csődönkívüli kényszer-
egyességét nem teljesítette vagy ha a kereskedő adós könyve-
ket nem, vagy csak rendetlenül vezette stb. (6. §.)

A R. 18. §-a szempontjából a T. (12. §.) a végrehajtás-
sal egyenlővé teszi a *zárlatot és a szoros zárt* s az itt fel-
merülő eljárási kérdéseket nagyjában helyesen rendezzi.

Beható vitát provokált a T. 12. §. 4. pontja, amely
szerint az eljárás megindítása előtt a *K. T. 305. vagy 306.
§-a alapján szerzett zálogjogot* az egyességi eljárás alatt nem
lehet érvényesíteni s az ily zálogjog tárgyának elárverezését
fel kell függeszteni. Az „érvényesítés“ kategóriája ellen azt
vetették fel, hogy a keresk. zálogjog érvényesítése sokszor

keresetindítás útján kell, hogy történjék, akkor t. i., ha az okirat a birói ut mellőzését kifejezetten ki nem kötötte, ennek megtiltása pedig nem volna indokolt. Utaltak arra, hogy e zálogjogok még a csődben is érvényesek (Cst. 12., 13. §§.) s hogy a tilalom gyakorlatilag keresztül sem vihető, mert a zálogtárgy elárverezése történhetik az ország bármely közjegyzője, végrehajtója vagy hites alkusza útján, akiket mind nem lehet értesíteni az összes kényszeregyességi eljárások megindításáról vagy kötelezni arra, hogy azokat nyilvántartsák. De mi történjék, ha a tilalom ellenére az árverés mégis megtartatott? Köteles legyen a jóhiszemű árverési vevő a tárgyat visszaszolgáltatni? Ha nem, úgy a tilalomnak csak a befolyt vételarra lenne hatálya, amelyet a záloghitelező beszolgáltatni lenne köteles. Beszolgáltatni kinek? Az adósnak, hogy elköltse? A bíróságnak vagy a vagyonfelügyelőnek? Ez elközbázás volna, amely minden magánjogi alapot nélkülöz. Végül figyelembe jön, hogy nemcsak kereskedelmi, hanem váltói zálogjog is van (VI. 106. §.), amely még magánuton való eladást is megenged, amikor tehát az említett inkonvenienciák még sokkalta érezhetőbbek.

Súlyos aggályok merültek fel a T. 13. §. ellen is, amely a R. 19. §. 1. bek. ama szavainak: „végrehajtás útján“ törlesztésével az *önkéntes zálogjogokat* is érvényteleneknek mondaná ki, ha a kritikus időn belül keletkeztek. Ma is fennáll — miként a R. megalkotásakor — az a meggondolás, hogy ez a solvens, de pillanatnyilag megakadt adóst is elzárná lombard hitel igénybevételelétől s ezzel a kényszeregyességek és bukások számát óriásilag felszöktetné, mert nincs az a bank, amely kölcsönt folyósíthatna abban a tudatban, hogy fedezete esetleg érvénytelen lesz. A tervezett rendelkezés azonban tulmessen is menne, nemcsak azért, mert e zálogjogok még csődben is csak megtámadhatók és csak rosszhiszemű szerzővel szemben, hanem azért is, mert az orvosszernek az egyességi ajánlat elutasításában kell állania, ha a hitelezők ily üzemeknek jönnek a nyomára (v. ö. *Meszlény* kommentárját, II. kiad. 53. 1.).

A *megkívánt többség* kérdésében a T. messzebbre megy, mint bármely érvényben álló külföldi jog, amennyiben az összszerü háromnegyed többségen felül a megjelent hitelezők személy szerinti kétharmad-többségét is megköveteli. Egyhangu volt a vélemény arra nézve, hogy ez tulszigoru. Egyesek a R. álláspontját vélték fenntartandónak, míg mások összeg szerinti kétharmad és egyszerü személyes többség megkívánása mellett voltak avégből, hogy a kis hitelezőket egyes nagy hitelezők ne majorizálhassák. Az utóbbit képviselte többek közt e sorok írója is.

Noha az elmélet is, a budapesti kir. törvényszék gyakorlata is a hitelezői autonómia megsértését látja a 15700/1925. I. M. szám rendelet ama rendelkezésében, amely a bírót feljogosítja, hogy bizonyos feltételek mellett az ajánlatban foglaltnál *hosszabb fizetési határidőt engedélyezzen*, a T. 33. §-a ezt mégis átveszi. E mellett kimondja, hogy az okozott költségben el kell marasztalni azt a hitelezőt, aki aránytalan igények támasztásával megakadályozta az egység bíróságon kívüli létrejöttét vagy késleltette az egységi eljárás befejezését s hogy az adóst kötelezni kell a más helytt lakó hitelezők javára a kvóta 1 százalékának megtérítésére. Az utóbbi mondat annyira érthetetlen, hogy azzal nem is foglalkoztak. Az „Ausgleichsstörer“ megrendszabályozása régi vágya a hitelezők szervezett érdekeltségének, de ugyanolyan erős reszenzust vált ki az outsidersok, jelesül a pénzhitelezők köreiből, akik a *qui jure suo utitur, neminem laedit* elvére hivatkoznak. Az egész eljárási költség viselése nyilván tulságosan szigorú büntetés volna, mert az esetleg sokkal nagyobb összeg, mint az egész követelés s ezért hajlandóság mutatkozott arra, hogy inkább a követelés egy hányadának birsággá váló fizetése volna kimondható. Hozzá kellene tenni kettőt. Elsőben is, hogy a kérdés egyik méregfogát kihuzná az a rendelkezés — amely más okokból is kívánatos volna, — hogy bizonyos maximumig (pl. 1—2 millió K-ig) a követeléseket teljes összegükben szabad kielégíteni a par conditio creditorum elvének megsértésére szabott szankciók beállta nélkül. Másodszor pedig, hogy az elhatározás szabadságát a hitelezőtől csak ott szabad elvenni, ahol megállapítható a nyereszkedési vagy bosszantási szándék, tehát egy tágabb értelmű chikane, ami a T. szövegében nem jut kifejezésre.

Az eljárás gyorsításának célját kívánják szolgálni azok a rendelkezések, amelyek a felfolyamodást előterjesztéssel helyettesítik (T. 38., 39. §§., 18. §. 1. pont), olcsóbbá tételét pedig a vagyonfelügyelő díjazásának tarifálása az aktívum 4 százalékában, *exceptis excipiendis* (T. 18. §. 2. pont). Mindkét reform ellen hathatós érvekkel szálltak sikra.

ad 2. A vagyonfelügyelőt a T. kötelezni kívánja, hogy önállóan is vizsgálja át az adós feljegyzéseit, kifogásolja a kétes követeléseket, tegyen jelentést a bírónak, ha az adós a hitelezők érdeke ellen cselekszik s az adóst, hogy nyilatkozzék határozottan a követelések felől (T. 16., 18., 28., 31. §§.). A részletekbe e helyütt nem bocsátkozhatunk.

ad 3. Egész vázlatosan és ezért csak mintegy az alapgondolatot felvetve foglalkozik a T. a felállítandó hitelvédő szervet a Pénzügyügyi Központ közbejöttével köthető *magán-egység* intézményével. Az utóbbit ugyiszólván el kellett ejteni,

mert a P. K. kijelentette, hogy nincs abban a helyzetben, hogy a neki szánt missziót ebben a tág keretben vállalja. Arra azonban alighanem kapható volna a P. K., hogy vállalja a 920/1917. M. E. sz. rendelet keretében a közreműködést akkor is, ha az adós nem „pénzintézet“, hanem bank- vagy pénzváltói üzlettel foglalkozó egyéni, vagy társas cég. Az id. rendelet kibocsátása idejében ilyen cég fehér holló volt, olyan fehér, hogy sohasem nyult volna a kényszeregyesség kormos eszközéhez, tehát *quantité negligible*-ként volt kezelhető. Azóta ez gyökeresen megváltozott, s nem ártana az id. rendelet körét a logikai szükségszerűségnek is megfelelően kikerekíteni.

Ami pedig a hitelvédő szerv közbenjöttével kötendő magánegyességet illeti, azt persze igen alaposan körül kell bástyázni, ha nem akarjuk vele a kényszeregyesség intézményét végkép diszkreditálni. Ha csak fakultatívva tesszük, nem javítunk lényegesen a mai helyzeten, mert hiszen ilyet ma is lehet kötni. Ha pedig kötelezővé tesszük — amit szerintem csak bejegyzett kereskedőre és olyanra lehet kimondani, aki a P. K. érdekkörébe nem tartozik, — akkor *a)* a tervezett hitelvédelmi szervet oly módon kell megalkotni, hogy a megbízhatóságnak és közhitelüségnek kellő biztosítékaival rendelkezék, *b)* félre nem érthető módon ki kell fejezni, hogy a magánegyesség nem *kényszeregyesség*, tehát csak az összes hitelezők feltétlen hozzájárulásával jöhet létre *c)* a magánegyesség intézményét, magánjogilag, csődjogilag az eljárás tekintetében és büntetőjogilag teljesen ki kell építeni, nevezetesen: gondoskodni kell arról, hogy a magánegyességben is érvényesüljön a pár *conditio creditorum* elve, hogy azt, úgy ennek megsértése, mint az adós vagyoni helyzetére vonatkozó csalárd magatartása esetében meg lehessen támadni, (az utóbbi magánjogilag az általános elvekből nem következik, mert ez az eset az indokbeli tévedés körébe tartozik, ami magánjogilag nem megtámadási alap), s gondoskodni kell arról, hogy a megtámadó hitelező mintegy *actio publica* módjára a többi bajtársai érdekében is felléptetnek tekintessék, *d)* módot kell adni arra, hogy a magánegyesség során feltárt anyag a bírói eljárásban felhasználható legyen anélkül, hogy ez a hitelezők fontos érdekeinek sérelmével járjon. Mindez a részletintézkedések egész sorát teszi szükségessé, amelyeknek eddig csak halvány körvonalait sejtjük, de amelyeket még előbb szabatosan ki kell dolgozni.

A szakértekezlet mindenesetre tisztázott egy sor alapvető tételt, jelesül, hogy a csődön kívüli kényszeregyesség intézményét nagyjában a fennálló keretek között kell fenntartani, hogy nem szabad letérni az eljárásban az officiozítás elvéről,

amelyet a R. magáévá tett, s hogy tehát hitelezői autonómia álláspontja csak anyagi értelemben; az ajánlat elfogadása fölötti akaratelhatározás szempontjából óvassék meg, hogy az észlelt bajok és fogyatkozások nem a R. hibáira, hanem az annak kibocsátásakor előre nem láthatott súlyos gazdasági válságra vezetendők vissza, s hogy gyökeres orvoslást csak a mai viszonyoknak megfelelő, modern csődtörvény megalkotása hozhat.

M.

A szerződészegési szankciók átalakulása.

(A Civiljogászok Vitatársaságában tartott előadás.)

A magánjogi és közjogi szabályok között nincsen szoros határvonal. Az életben a fogalmak között átmenetek vannak, árnyalatok, fokozatok folytonossága útján jutunk el egyik fogalom köréből a másikhoz. Egészen magasról nézve minden norma közjogi, mert az a körülmény, hogy az állam valamit szabályozási körébe von, mutatja, hogy a rendezést állami feladatnak tartja, abban a közösség érdekelve van, másrészt minden jogi szabály kikényszeríthetősége által is közjogi, a végrehajtás eminenter közjogi feladat lévén.

A magánjog házassági, személyjogi, örökjogi részei vannak közelebb a közjoghoz, ami e téren a szabályok nagyobb mértékben való cogens jellegében nyilatkozik meg. A legtisztább magánjog talán a kötelmi jog és e téren is a szerződési joganyag, itt a legnagyobb mértékű az állam érdektelensége. nagyrészt csak a felek akarata hiányában állít fel szabályokat, a maga egészében a felek akarata „inter partes jus facit.” Az állami élet fejlődésével ez az elv sem érvényesül tisztán, de a maga egészében ez az individualista alapon nyugvó államban ma is így van.

Ezért a legősibb és legfontosabb magánjogi elv az „uti lingua nuncupassit, ita jus esto.” Vallási és erkölcsi eredetéből itt válik ki a jog, a nexum laikus jogi kötelezésében. Félig erkölcsi elv ez még és félig jog. Az adott szó szentsége megfelel az evangéliumi erkölcsi elvnek is „a te szavad pedig legyen igen, a nem: nem.” Ennek az elvnek a kimondása nehéz lélektani, erkölcsi fejlődést, fegyelmezettséget feltételez. Azt jelenti, hogy ma valamit megígérek, valamire kötelezem magamat, mert ma erre a döntésre vitt a motivumok többsége és teljesíteni fogom ígéretemet. Később, amikor már esetleg ezek a motivumok egészen máshogyan alakulnának, csak azért, mert köteleztem magam erre és mert tudom, hogy enélkül gazdasági, társadalmi előrelátás, gondoskodás és bizonyosság, igazi emberi és társadalmi lét lehetetlen lenne.